

զատ¹, ի թշնամեաց եւ ի գազանաց՝ ծովուն շրջապատութեամբ ամրացեալ: 240 Բայց ասեն², թէ ըստ դիպածոյ³ անցանէ անդ պատկուծ հաւ, որում ո՛չ հաւատացաք: 241 Եւ բնակիչ⁴ աշխարհին երեք⁵ կերպս գոյնս⁶ ունին, ոմանք քաջասեւք են, եւ ոմանք կիսասեւք, որոց ազգ՝ որ կոչի Ասկիտէ, որ է «կրանաւորք», եւ ոմանք սպիտակք՝ սակաւ ինչ զատեալք ի մերոյս: 242 Անոյշ⁷ եւլիք⁸ խառնութեամբ⁹, որ լինին անդ, [եւ ծաղիկք՝ վեշտասան]¹⁰. խաղալի՛ մի¹¹, որ է մշկեղ, երկու¹² ջաբրիկ¹³, երեք¹⁴ մաղադ¹⁵, չորս¹⁶ խաղուկ¹⁷, որ է քրքմեղ, հինգ¹⁸ քեզի, վեց¹⁹ զհոն աղհունար²⁰, եւթն²¹ խատար²² եփածոյ²³ հո-

ռոմ ձիթով, ութ²³ բուխտակ, ինն²⁴ նարդին՝ ի նարդոստաքոնէ եփածոյ, տասն²⁵ [բալասան, [մետասան]]՝ բան, [երկոտասան]²⁶ յասմիկ՝ սնուցեալ ի յասմիկ ծաղկէ, [երեք]տասան²⁷ նրան եւլ²⁸ սնուցեալ ի նրան ծաղկէ, [[չորեքտասան]]՝ վարդ, [հնգետասան]՝ մանուշակ²⁹, [վեշ]տասան³⁰ մարգիգոշ³¹:

243 Աշխարհի Պարսից³²

244 [ԼԵ.] Պարսից աշխարհ ընդ չորս³³ բաժանի այսպէս. [32բ] Քուստ-ի³⁴ Խորաւալ³⁵ բան³⁵,

- 1 Տ ազատ փխ զատ (V)
- 2 VS ասեմ փխ ասեմ (վեր.՝ ըստ իմաստի)
- 3 Տ դիպածոյ փխ դիպածոյ (V)
- 4 Վ բնակիչ փխ բնակիչք (վեր. Սուքրեանի)
- 5 Վ ք
- 6 Վ գունս փխ գոյնս (վեր. Սուքրեանի)
- 7 Վ աշնոյշ փխ Անոյշ (վեր. Սուքրեանի՝ ըստ համառոտի, որտեղ «Եւլիք անոյշ ի մնա» է)
- 8 VS եղք փխ եւլիք (վեր.՝ հմմտ., օր.՝ 9 տող անց)
- 9 Վ խառնութեամբ փխ խառնութեամբ (վեր. Սուքրեանի)
- 10 VS չիք եւ ծաղիկք՝ վեշտասան (պայմանական վեր.՝ ըստ համառոտի. տե՛ս անդ ... վեշտասան)
- 11 Վ խաղա Մի [գլխատառ Մ-ն մնաց է ուշ գրութի եւ վրան կայծակնաձեւ մշան ունի], Տ խաղասի փխ խաղալի՛ մի (վեր.՝ ընկալելով իբրեւ՝ «առաջին՝ խաղա». համառոտում հալի է, v¹ խալի)
- 12 Վ ք
- 13 Համառոտում չափրի եւ չափու է
- 14 Վ ք
- 15 Համառոտում մաղապ է
- 16 Վ ք
- 17 Տ խաշուկ փխ խաղուկ (V. համառոտում խալակ է (v¹ խալուկ, v¹⁰ խալխակ))
- 18 Վ ք
- 19 Վ ք
- 20 Վ դիմաղիւմար, Տ հումաղիւմար փխ դիմաղիւմար (վեր.՝ համարելով, որ գրիչը վրիպմամբ արտագրել է բառի մի մասը՝ շփոթելով բոլորագիր ղ → դ, ապա մորից ամբողջը՝ բայց առանց նախորդը մաքրելու. համառոտն է՝ AE ալիումա, DPv ալիսումա, v² ալսումա, v¹ ալկումա)
- 21 Վ ք, Տ եթոն փխ եթոն (վեր.՝ ըստ նախորդների, տե՛ս նախ. Ա.8, Բ.10, 16, 18)
- 22 Համառոտում՝ խալարա եւ խալար (v¹ խատար)

23 Վ ք

24 Վ ք

25 Վ ք

26 VS չիք բալասան ... երկոտասան (1 տող) (վեր.՝ ըստ համառոտի, ուր «նարդին (DPv նարդոս), բալասան, բան» է. տե՛ս տասն ... երկոտասան)

27 Վ ք, Տ մետասան փխ [երեք]տասան (վեր.՝ ըստ ցանկի, հմմտ. նախորդ ծնթ.)

28 Տ իդ փխ եւլ (V)

29 VS չիք չորեքտասան՝ վարդ ... մանուշակ (1 տող) (վեր.՝ ըստ համառոտի, որտեղ «նարան (AE նար-դան, E նարան, v² նորան), վարդ, մանուշակ» է. տե՛ս չորեքտասան ... վեշտասան)

30 Վ ք, Տ երկոտասան փխ [վեշ]տասան (վեր.՝ ըստ ցանկի, հմմտ. նախորդ ծնթ.-ները)

31 Վ մարդիգոշ փխ մարգիգոշ (վեր. Սուքրեանի՝ ըստ համառոտի, որտեղ մարգոշ եւ միգաղոշ է. տե՛ս բոլորագիր գ → դ)

32 Վ-ում այս տողը ճէնց խորագրի պէս է՝ առանձին, կարմրով, կրկնաբութերով ու առանց գլխահամարի. Սուքրեանին հետեւելով՝ վերջինը վերականգնում ենք, բայց յաջորդ տողում՝ ըստ ալ աշխարհահամարների ([ԼԵ.], Տ-ում՝ ԻԹ.). լուսանցքում ուշ ձեռագագրով, պատուոյ մշանների մէջ «ծանօթագրութ» է 3 տող. «Աշխարհ / պարսից» (առաջին բառը՝ ալիքաձեւ գաղափարագրով՝ պատուոյ մշանի տակ. դեռ ըստ Marquart-ի եւ Hewsen-ի՝ համառոտի խմբագիրը «խտաւել» է այս «Պարսից» գլուխը. իսկ նրա չորս մասերի միջոց բաժանել է յաջորդող՝ Մարք-ի, Ելիմացիք-ի, Պարսք-ի եւ Արիք-ի գլուխների մէջ)

33 Վ ք

34 Ըստ Երեմեանի՝ վերականգնելի է Քուստ[ակ]-ի

35 VS Խորասան փխ Խորաւալ³⁵ (վեր.՝ ըստ համառոտի D-ի (Խորաւալանք). ուշ սասանեան Խորաւալան (իմա՝ «Արեւմուտք») սպահպանութեան անունը 2 վեցնտիկեան ձեռագրեր պահել են Խորաւալանք ձեւով, որից վերցրել է P-ն (AE-ում Խորաւալան է, v-ում՝ Խուսաստան). թերեւս,